

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים וארבע

פרק ד'
קרוב חטא

ויקרא (תשכ"ה)

א. למבנה פרקנו:

- א. נפש כי חטא בשגגה
- ג. אם הכהן המשיח יחטא...
- יג. ואם כל עדת ישראל ישגו
- כב. אשר נשיא יחטא...
- כז. ואם נפש אחת חטא בשגגה...

הסבר את משמעות החלופין בין "כי" לבין "אם" בפרקנו.
(לפתיחת קרבן הנשיא במלת "אשר" עיין גליון ויקרא תשי"ד).

ב. בטעם קרבן חטא

רשב"ן ב' ד"ה נפש כי חטא: בעבור היות המחשבה בנפש והיא השוגגת הזכיר "הנפש":
ומעם הקרבנות על הנפש השוגגת, מפני שכל העונות יולידו גנאי בנפש והם מוס
בה ולא תזכה להקביל פני יוצרה, רק בהיותה טהורה מכל חטא, ולולא זה היו
מפשי העולם זוכים לבוא לפניו. ולכן הנפש השוגגת תקריב קרבן שתזכה לקרבה
אל האלוקים אשר נתנה, ובעבור זה גם כן הזכיר "נפש".

ר' ש. ד. הירש: שוגג הוא חוטא מחמת הסח הדעת, היינו מפני שברגע השגגה אינו נתון
בכל לבו ונפשו לזהירות שמעשהו יהיה כחורה וכמצוה, מפני שהוא כפי בטוי
הגביא (ישעיה ס"ו) "חרד על דברי". - חוסר החרדה הזאת והקפדה בלתי מודקדקת
על דרכו בחיים, שתהיה כפי התורה והמצוה הן עיקר העברה אשר ב"שוגג"
זהו "הפשע" שבעקבות ה"חטא" כמו שנ' (ויקרא ט"ז ט"ז) "פשיעוהם לכל חטאתם".

מה ההבדל בין שניהם בטעם קרבן חטא (הסובא על שגגה)?

ג. ג' אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם, והקריב על חטאתו אשר חטא,

רשב"ם ד"ה לאשמת העם: ...אך לפי הפשט משמע, לפי שבכהנים נאמר (דברים ל"ג)
"וירד משפטם ליעקב ותורתך לישראל" וכל שכן כהן גדול שהוא מומחה לרבים.

שד"ל ד"ה לאשמת העם: שהעם נושא עוון מנהיגיו ונענש על ידם, כענין (בראשית כ'
ד') "הגוי גם צדיק תהרוג", וכן באמת השחתת הסנהיג גורמת תקלות רבות לעמו.

1. מה קשה בפסוקנו?

א 2. מה ההבדל בין שני הפרושים הנ"ל?

3. מהי דאיתו של שד"ל מבראשית כ' ד'?

ד. ג' והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר

ספרא ב': יכול אם הורה ועשו אחרים על פיו יהא חייב?

ת"ל: "אשר חטא" - על מה שחטא הוא מביא ואינו מביא על מה שחטאו אחרים.

אא 1. הסבר מהו הטעם שאם בית דין הורה ועשו דבור על פיהם

חייבים חטאת ואילו הכהן הגדול אינו חייב אלא אם עשה

הוא עצמו על פי הוראת עצמו (הסוטעית)?

א 2. מהו הדיוק בפסוקנו שמתוכן לסדר לומר כן?

ה. א' איני תלמוד המשיח יחטא לאשמת העם...

משנ' חכמה (ר' מאיר שמואל מדוינסק)

דע, כי המושכל כי בעברה ידוע צריך להכיר החוטא שהוא חטא ולתתו פרס...

חטאו, ואינו מן הנמסר שהוא יכפר על עצמו... שלא צמח שהחוטא יכפר על

עצמו רק למעלה הכהן המשיח וקדושתו, אם יתפרסם חטאו יהיה סיבה לאשמת העם

שיאשמו במזיד ויבואו מן הקל אל החמור.

לכן צוותה התורה להסיר חטאו ולבלתי פרסם... וצוותה התורה, שכהן המשיח

בצמח יבית דם להיכל, כדי שלא יתפרסם חטאו ונעם לא ואשמו.

א 1. מהיכן בפסוקים דייק שאינו מן הנמסר שהוא יכפר על עצמו?

אא 2. מהיכן בפסוקים דייק שצוותה התורה להסיר חטאו?

ו' ה' ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אותו אל אוהל מועד
ו' וסבל הכהן את אצבעו בדם והזה מן הדם.
הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ה' ה' ס"ו
פר כהן משיח הבא על כל המצוות, כהן המשיח עצמו מקבל דמו ומזה ממנו
מבפנים...

ראב"ע ד"ה וסבל הכהן: הוא המשיח בעצמו

בעל"שם עולם מקשה: לכאורה יקשה, מאין הוציא הרמב"ם דין זה,
שאף ההזיה צריכה להתחילה הכהן המשיח, הלא בפסוק גופא לא נאמר
"הכהן המשיח", אלא למעלה גבי "ולקח הכהן המשיח", אבל כאן
גבי וסבל והזה לא נאמר אלא "הכהן" סתם?
אבל באמת ממקומו מוכרע ומוכרח, מהפסוק...

הוכח מהפסוק שהוא מוכרע ומוכרח!

ז. י"ג ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת ממצוות ה' אשר
לא מעשינה ואשמו.

רש"י (עפ"י ספרא) ד"ה עדת ישראל: אליו סנהדרין.

דוד הופמן (בפרושו לויקרא לפסוקנו) מביא כהוכחה לפרוש זה את הפסוקים הבאים

במדבר ט"ז, ג'; כ"ז כ"א; כ"ה ו';

הסבר במה מוכיח כל אחד מן הפסוקים הנ"ל את פרוש חז"ל: סנהדרין.

ח. י"ג ואם כל עדת ישראל ישגו...

באור: כהן משיח, נשיא, הדיוט אין חייבין עד שיעשו, והמעשה הוא החטא, אבל
סנהדרין חייבין על פי הוראתו, אע"פ שלא עשו הם עצמם,...

מהו הדיוק הלשוני שעל פיו למדו לומר כן?

העורך: מיכאל פרלמן

שאלות במעמי המקרא

ויקרא א' א' ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר

רשב"ם ויקרא אל-משה: לפי שכתב למעלה בסוף הספר "ולא-יכל משה לבוא אל-אהל
מועד כי-שכן עליו הענן..." (שמות ט' ל"ה), לכך קראהו הקב"ה מתוך אהל
מועד. וכן פירוש המקרא: ויקרא אל-משה מאהל מועד וידבר אליו לאמר.

מאהל: מוסב על "ויקרא" כמו ויקרא אליו ה' מן החר לאמר...

ר' וולף היידנתיים (בפירושו "הבנת המקרא" על רש"י) בתחילה מביא ר"י דעו

פרשני רש"י ואומר "לדעת כל דברי רז"ל מיוסדים על עומק פשוטו של
מקרא, אלא שהם (הפרשנים) דקדקו ומצאו מליצת הכתוב הזה וזה וקשה מאד,
כי לפי מנהג המליצה הפשוטה היה לו לכתוב "ויקרא ה' אל-משה מאהל מועד
וידבר אליו לאמר", ולכן אכרו בעלי הפשט כי חטט הכתוב אחר וידבר עונה
על ראש הכתוב וכן מאהל מועד הוא מחובר עם ויקרא לא עם וידבר, אלא
שלשון הכתוב מסורס.

ולא ידענו טעם הסירוס הזה. וכל חכמי לב יודו, כי אין סדרך התורה
והחכמה לסרס ולעוות המליצה ההוגה..."

אחר כך מסביר ר"י בהרחבה את הרבדל בלשון המקרא בין "קרא אל" ובין
"קרא ל..." שהאחרון הוא קריאת שמו של האיש ואילו הראשון הוא הזמנתו,
שיבוא לפניו, בין אם הוא נמצא במחיצתו ובין הזמנתו על ידי שלוחים ומביא
ראיות רבות לדבריו וסותר את הרשגות נגד המדרשים אשר רש"י מביא אותם
וממשיך ואומר "ולכן סמך "מאהל מועד" אל "וידבר", ללמד שכל דברות אהל
מועד שווים ובכולם היתה קריאת מוקדמת, כי הקריאה לא היתה כי אם ההישרה
אל הדיבור ולזאת סמך "ויקרא וידבר" וכמנהג הלשון להזכיר שתי פעולות
תכופות והראשונה הישרה לשנייה

(1) באיזה קושי דנים ומפרשם בפסוקנו?

(2) איך מסביר ר"י ש"מאהל מועד" סמוך למלת "וידבר" ולא למלת
"ויקרא"?